

Filosofijos institutas
Doktorantas Dominykas Barusevičius

**Anapus vakarų mąstymo: atmintis technikos, organizacijos ir iš Lietuvos kylančio
čiabuviškumo aspektais**

Šiuo pranešimu siekiama rekonstruoti veikale *Gestas ir šneka* (1965/1993) aprašytą A. Leroi–Gourhano atminties sąvoką. Atmintis, t. y. rašto manifestacija (kaip ir J. Derrida (1967), B. Stiegler'io (1998, 2009, 210) mąstyme), yra viena centrinių idėjų Leroi–Gourhano santykio tarp šnekos ir gesto genetinei teorijai, leidžianti išryškinti technikos ir gyvybės tarpusavio priklausomybę. Dar svarbiau, tokia atminties sąvoka gali būti pasiūlyta kaip prieiga permąstyti šio darbo svarstymui reikšmingas vakarų mąstymo nuostatas santykyje su čiabuviškumo aspektu. Svarstant rašto manifestaciją vakarų mąstymo nuostatomis, gali būti prieita išvada, kad rašto įvardijimo kriterijais laikytini mentalinė reprezentacija ir kalbos sintaksė. Šia prasme mentalinės reprezentacijos samprata implikuoja rašto koncepcijos pirmumą rašto reiškinių egzistavimo atžvilgiu – konceptas yra sąlyga rašto atsiradimui. Savo ruožtu kalbos sintaksė įpareigoja raštą suprasti kaip tekstą, kurio elementų struktūra yra nuosekli ir koherentiška. Vis dėlto, ar tai yra bruožai, būdingi visų kultūrų rašto manifestacijoms? Taip pat, ar Leroi–Gourhano atminties sąvoka yra pakankamas pagrindas užčiuopti čiabuviško rašto problemą? Ar paprasčiausiai, vietoje to, raštas redukuotinas iki teksto reiškinių, o Leroi–Gourhano atmintis nurodo tik į subjekto mentalinį gebėjimą veikti binarine atsiminimo–pamiršimo priešprieša? Tokių klausimų atsakymo tikslu sugretinamos dvi archeologijos filosofijos pozicijos – Leroi–Gourhano ir L. Malafourio (2013). Iš tiesų Malafouris pripažįsta Leroi–Gourhano teorijos įtaką, abu autoriai dalijasi fundamentalų įsipareigojimą santykio sąvokai, kai svarstymai sutelkiami į terpės ir žmogaus, daikto ir sąmonės sąveikas. Šio sugretinimo pagrindu gali išryškėti kitokia atminties reikšmė: ji netraktuotina kaip paprasčiausias binarinis gebėjimas, o veikiau – nuolatinis santykių tarp įvairiausio pobūdžio galimybių techniškai perkūrimas, palaikantis gyvybę ir kreipiantis ją link ateities. Toks anticipacinis atminties pobūdis savo ruožtu dialektiškai organizuoja technišką kūrimą ir pozicionuoja individą platesniame socialiniame tinkle. Tokia reliacinė atminties sąvoka gali atverti Lietuvos čiabuviškumo, t. y. šiai vietai būdingos charakteristikos, kad raštas Lietuvoje atsirado neanksčiau XIII a. su lotyniškąja įtaka, alternatyvų aspektą – čia raštas, kaip ir atmintis, vienoje genezės fazių galėjo veikti materialių skaičiavimo objektų pavidalu (~1000 tūkst. pr. Kr. – III

a. po. Kr.). Vis dėlto, kokios tokios Lietuvos čiabuviškumo aspektas gali turėti įtakos vakarų mąstymo nuostatomis, ar netgi Leroi–Gourhano ir Malafourio teorijų sugretinimu išreikštai atminties sąvokai? Per atminties analizę technikos, organizacijos ir iš Lietuvos kylančio čiabuviškumo aspekto pūviais bandoma atsakyti į šiuos klausimus.